

naturum 2013 invigdes naturum
 Vänerskärgrården – Victoriahuset
 Vänerskärgrården – Victoriahuset och ett storskaligt skolprogram om hållbar utveckling drogs igång, i samverkan med Vänermuseum och Läckö Slott, på bilden. Initiativtagare var miljöombuden i Lidköpings skolor. Skolprogrammet består av två temadagar för årskurs två, fem och åtta och fokus ligger på lokal natur- och kulturhistoria. Naturum Vänerskärgrården – Victoriahuset ligger vid Väneren, längst ut på Kållandsö, i närheten av naturvårdsområdet Kållands skärgrårdar och flera naturreservat. Lite längre ut i Väneren finns nationalparken Djurö.

Webbplats: naturum.lackoslott.se

Foto: Sofia Wennberg

Hållbar utveckling

Hur kan elever få större kännedom om hållbar utveckling och lokal natur- och kulturhistoria? Här följer några förslag på övningar inom detta tema som naturum Vänerskärgrården – Victoriahuset och Vänermuseum genomför med elever i årskurs fem.

Text och bilder: Sofia Wennberg, naturumpedagog vid naturum Vänerskärgrården – Victoriahuset och Vänermuseum
 E-post: sofia.wennberg@lidkoping.se

☞ Hur har landskapet förändrats?

Studera aktuella kartor, flygfoton och andra fotografier över ert närområde. Hjälp tillsammans att finna skolan och andra kända byggnader på kartan, sök efter närliggande naturområden och se hur de är utmärkt. Börja därefter en resa i tiden med hjälp av äldre kartor och fotografier. Kan man ta reda på hur det såg ut i området under 1600-, 1700- och 1800-talet? Gamla kartor över ett, för eleverna, välkänt landskap är ett perfekt underlag för samtal om skiftesreformerna och förändringarna av landsbygden, med splittrade byar och mer likriktat jordbruk. Diskutera vidare kring fördelar och nackdelar med monokulturer, ångar och mycket mer. Vilka spår har vi människor lämnat efter oss i naturen?

Numera är kartor för pedagogisk verksamhet tillgängliga via lantmäteriets hemsida (www.lantmateriet.se). Fotografier från området återfinns ofta på ett närliggande länsmuseum. Vänd er till kommunen för flygfoton. Beroende på områdets lokala historia kan man lägga mer eller mindre fokus vid olika århundraden. Ett av Bioresurs Linnéhäften knyter an till 1700-talet och finns för nedladdning på www.bioresurs.uu.se. Sök på "Idéhäfte 3".

☞ Vad kan vi få från naturen i närheten?

Studera tavlor och fotografier föreställande närmiljön och låt eleverna fundera över om närområdet kan ge dem allt de är vana vid i sitt liv idag. Hur såg det ut förr i tiden? Är det möjligt att vara självförsörjande i dagens samhälle? Ta kontakt med hembygdsföreningar och närliggande länsmuseum eller kommunalt museum för tavlor och fotografier.

Foto: Sofia Wennberg

Äldre karta över Lidköping.

☞ Hur vill eleverna bo?

Be eleverna individuellt måla upp hur de vill bo och hur landskapet runt omkring ska se ut. Låt kreativiteten flöda. Är det fler fotbollsplaner, ett vindkraftverk, en äng, eller kanske ett köpcentrum som de ritar in i sin karta? Låt dem sedan arbeta i grupp och komma överens med bordsgrannarna om hur deras stad eller by ska se ut i framtiden.

☞ Skyddad natur i framtiden?

Diskutera vad som sker i ett numera skyddat naturområde där människan tidigare har brukat jorden och skogen. Idag sköts området av människor som följer en skötselplan. Vem har tagit fram skötselplanen, hur ser den ut och hur påverkar skötseln områdets artsammansättning? Skötselplaner återfinns ofta lättåtkomligt på Länsstyrelsens hemsida. Om vi människor tidigare har bott och brukat området, kan vi se spår efter detta i naturen? Hur ser den närmaste nationalparken eller det mest närliggande naturreservatet ut om 100 år?

Foto: Sofia Wennberg

Vilka spår har människan lämnat här?
 Bilden är tagen i Djurö nationalpark i Väneren.

Oktober 2015

Att göra

Måndag   Tisdag   Onsdag   torsdag   Fredag   Lördag   Söndag

v. 40	28	29	30	Ragnar, Ragna 1	Ludvig, Love 2	Evald, Osvald 3	Frans, Frank 4
						Kanelbullens dag	
v. 41	Bror 5	Jenny, Jennifer 6	Birgitta, Britta 7	Nils 8	Ingrid, Inger 9	Harry, Harriet 10	Erling, Jarl 11
	Nobelpriset i fysiologi eller medicin tillkännages Internationella barndagen	Nobelpriset i fysik tillkännages	Nobelpriset i kemi tillkännages		Nobels fredspris tillkännages Kemins dag www.keminsdag.se	Kemins dag www.keminsdag.se	
v. 42	Valfrid, Mansfred 12	Berit, Birgit 13	Stellan 14	Hedvig, Hillevi 15	Finn 16	Antonia, Toini 17	Lukas 18
	Nobelpriset i ekonomi tillkännages			Sista ansökningsdag till vårens kurser på universitet och högskolor.	Världslivsmedelsdagen		
v. 43	Tore, Tor 19	Sibylla 20	Ursula, Yrsa 21	Marika, Marita 22	Severin, Sören 23	Evert, Eilert 24	Inga, Ingavill 25
						FN-dagen 	Sommartid slutar
v. 44	Amanda, Rasmus 26	Sabina 27	Simon, Simone 28	Viola 29	Elsa, Isabella 30	Edit, Edgar 31	1
	Skolforum	Skolforum				Alla helgons dag	

Hur länge har vi levt på jorden?

Att resa i tiden är omöjligt men med ett tidsband med viktiga händelser i jordens och livets historia blir tidsrymder och evolutionära skeenden lite lättare att förstå. Ett alternativ till ett inköpt eller egentillverkat tidsband är tidspromenaden som kan laddas hem från Evolutionsmuseet i Uppsala (www.evolutionsmuseet.uu.se).

Vid naturum Vänerskärgården – Victoriahuset arbetar man med ett tidsband som är inköpt från Evolutionsmuseet och "wow"-faktorn är hög när bandet dras ut ur kuben det är inrullat i. När dök de första flercelliga djuren upp? Hur lång tid dominerade dinosaurierna jorden? Ofta kommenterar förvånade eleverna att vi människor dyker upp först den sista millimetern på det långa tidsbandet. Tidsbandet från Evolutionsmuseet ingår i tidslådan som kostar 1 000 kronor.

Foto: Sofia Wennberg